

הפקולטה למדעי היהדות

ניוזלטר המרכז לחקר האישה ביהדות ע"ש פניה גוטספלד הלר - קיץ תשע"ט

דבר ראש המרכז, פרופ' יעל שמש

אני שמחה להציג בפניכם את עיקרי פעולותיו של המרכז לחקר האישה ביהדות ע"ש פניה גוטספלד הלר בשנה האחרונה, מיד לאחר דבר התורה הקצר, הקשור קשר הדוק לענייננו.

פרשת השבוע, פרשת מסעי, מפגישה אותנו פעם נוספת עם בנות צלפחד, שאותן פגשנו לראשונה בפרשת פנחס. משתי הפרשות עולה אחוות הנשים (sisterhood) שבין חמש האחיות, שפעלו כתף אל כתף והצליחו לשנות את חוקי הירושה באופן המיטיב עם נשים מסוימות.

בנות צלפחד זכו ליחס מכבד ומעריך מצד המקרא, מדרשי חז"ל ובדורנו – גם מצד המדרש הנשי היוצר.

במדרש הנשי היוצר של רבקה לוביץ, בחוברת שראתה אור כפרסום של המרכז לחקר האישה ביהדות, מופיעים שלושה מדרשים על בנות צלפחד ואביא כאן אחד מהם:

"מדוע נקראו בנות צלפחד בתחילה ואחר מנאן בשמותיהן? על שם צל ופחד שהיו בהן בתחילה. שבתחילה היו בצל אביהן, ופחדו לשאת את ראשן. משנתקרבו האחיות זו לזו, נתעצמו ונודעו בשמותיהן, שנא': 'ותקרבנה בנות צלפחד... ואלה שמות...'" (רבקה

לוביץ, "ותלך לדרוש" – מדרש נשי יוצר, האישה ביהדות 11, עריכת טובה כהן, רמת-גן תשס"ג, עמ' 24).

עיקרו של מדרש חביב זה הוא ההכרה שאחוות הנשים ושיתוף הפעולה ביניהן תורמת להעצמתן.

ברוח האחוה ושיתוף הפעולה שאפיינו את בנות צלפחד, המרכז לחקר האישה ביהדות נטל חלק בשנה האחרונה בכנסים ובאירועים אחרים שהיו פרי שיתוף פעולה עם מחלקות שונות בפקולטה למדעי היהדות באוניברסיטת בר-אילן, ובכוונתו להמשיך ואף להעמיק את שיתופי הפעולה בעתיד.

בנוסף, המרכז הפך שותף להוצאתו לאור של כתב העת הייחודי והאיכותי על נשים ביהדות – "מסכת", היוצא במסגרת הפקולטה למדעי היהדות באוניברסיטת בר-אילן.

תודתי העמוקה נתונה כתמיד לגברת פניה גוטספלד הלר ע"ה, שהודות לחזון שלה ולתרומתה הנדיבה מתאפשרת פעילות המרכז. יהי זכרה ברוך ויהי רצון שתהיינה כל פעילויות המרכז הנקרא על שמה בגדר נר תמיד לזכרה.

תודה לד"ר ג'קי הלר-כהנא, בתה של פניה, שניכר שמורשתה של אמה חשובה לה ועל ברכתה המרגשת למקבלי המלגות השנה, שהוקראה בטקס חלוקת המלגות.

תודה לפקולטה למדעי היהדות שהמרכז פועל במסגרתה, ולדקן הפקולטה, פרופ' ירון הראל.

תודה לפרופ' ג'ודי באומל-שוורץ, קודמתי בתפקיד, הממשיכה לסייע בכול בנפש חפצה.

תודותיי לחברות הוועד המנהל, פרופ' לילך רוזנברג, פרופ' זהר לבנת ופרופ' רלה קושלבסקי, על שיתוף הפעולה המלא.

תודה מיוחדת ליד ימיני, הרכז המסור של המרכז, מר איציק פס, על האכפתיות, הזריזות, המקצועיות והרוח הטובה שהוא מביא עמו לתפקיד.

אני מאחלת לכולכם קיץ בריא, שמח ופורה,

ס'י

פרופ' יעל שמש, המחלקה לתנ"ך

ראש המרכז לחקר האישה ביהדות ע"ש פניה גוטספלד הלר

מלגות ופרסים

השנה חילק המרכז 12 מלגות ופרסי עידוד לסטודנטים וסטודנטיות החוקרים נושאים הקשורים בחקר האישה ביהדות:

1. יעל פרידמן-הוך, המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, שכתבה עבודת מ"א בהנחיית פרופ' אורנה ששון-לוי בנושא: **"עזרת גברים – דילמות של גברים דתיים בעלי מודעות מגדרית במפגש עם שיח ופרקטיקה פמיניסטית"**.

בשנים האחרונות חלו שינויים רבים בתחום מעמד האישה, אשר לא פסחו גם על הציבור הדתי-לאומי בארץ: תופעת בתי הכנסת השוויוניים הולכת וגדלה, לימוד התורה לנשים במדרשות הפך למקובל ונפוץ, וכן

ישנה עלייה בהשתלבותן של נשים בעמדות כוח והשפעה כדוגמת הטוענות הרבניות ומורות ההלכה. בנוסף, זוגות דתיים יצרו מודלים חדשים של זוגיות שוויונית. לשינויים נרחבים אלה גם הגברים שותפים, אם באופן מלא ופעיל, ואם מהצד. לאור זאת, עבודת המחקר מתמקדת בנקודת המבט של הגברים המזדהים כבעלי תודעה פמיניסטית. השאלות המרכזיות עליהן המחקר מבקש לענות הן: מהם התהליכים שעוברים גברים דתיים בגיבוש תודעה מגדרית? כיצד תופסים גברים דתיים, בעלי מודעות פמיניסטית, את השינויים המתרחשים הן בחברה הדתית והן בכללית, במעמד האישה וביחסים בין המינים? מהן הדילמות שלהם במפגש עם חשיבה ביקורתית-מגדרית? העבודה בוחנת את האתגרים שהם מתמודדים עמם, הן מול עצמם, הן מול הדת וההלכה, והן מול הסביבה. שיטת המחקר היא איכותנית, ומתבססת על ראיונות עם 12 גברים דתיים המגדירים את עצמם כבעלי תודעה פמיניסטית.

ממצאי המחקר: שלושה מרואיינים תיארו את התודעה הפמיניסטית שלהם ככזו שצמחה בבית ההורים, בבית שתואר כליברלי ומשכיל, והפמיניזם נקשר בדבריהם לחינוך שוויוני

לבנים ולבנות וכן לסבתות ולאימהות חזקות. למרות זאת, ערכי השוויון לא באו לידי ביטוי במרחב הדתי – בריטואלים ובפרקטיקות הדתיות בבית שבו גדלו. השינוי בדור המרואיינים ביחס לדור הוריהם, הוא שהם מחילים את ערכי השוויון שספגו מהבית גם על מרחב דתי זה. אצל מרואיינים אלו הקונפליקטים מול הסביבה, ובוודאי מול המשפחה, היו נמוכים יותר. לעומתם, שאר המרואיינים תיארו את הפמיניזם שלהם כהתפתחות תודעתית שהתרחשה במהלך החיים הבוגרים, לרוב בהשפעת בת הזוג, והם תיארו קונפליקטים קשים יותר מול הסביבה. המחקר מלמד שהשינויים במרחב הבית – היינו, שוויון בחיי הזוגיות וגידול ילדים, הם פשוטים וקלים יותר עבורם, ולרוב נתפסים כמבורכים ורצויים. לעומת זאת, השינויים במרחבים הציבוריים – בריטואלים ובפרקטיקות הדתיות – הם קשים, מורכבים, וקונפליקטואליים יותר, הן מהבחינה ההלכתית, ובעיקר מהבחינה החברתית. כדי להבין את הקושי בהתמודדות החברתית עם שינויים מגדריים במרחב הציבורי הדתי, אני מסתמכת על טענתו של אדמיאל קוסמן בספרו מסכת גברים (2002), לפיה הגבר היהודי מאמץ תכונות גבריות של שליטה וכוח, אולם עושה זאת באופן רוחני – דרך קיום התורה והמצוות. בעקבות קוסמן אני טוענת, כי ההתנגדות הגדולה בקרב הגברים לשינויים במרחב הציבורי נובעת מכך שהמרחב הדתי-הריטואלי הינו המרחב שבו הגבר מבצע את הפרפורמנס המגדרי המקושר להון וכוח חברתי ורוחני. ה"וויתור" על הבלעדיות הגברית במרחב הדתי הציבורי נתפס כמערער על הכוח הגברי. לכן הגברים הדתיים מוכנים להשתתף באופן שוויוני בחיי הבית והמשפחה, אולם מתקשים מאוד בשיתוף שוויוני של נשים בחיי הקהילה הדתית.

2. אביבה קפלן, המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, עבודת מ"א בהנחיית ד"ר שירה עופר בנושא: "להזדקן במקום – המשמעות החברתית שמייחסות נשים להזדקנות ביישובים קהילתיים". מחקר זה בוחן את המשמעות החברתית של "הזדקנות במקום" כפי שהיא נתפסת בקרב נשים בנות 60-80, המשתייכות לדור המייסדים של היישובים הקהילתיים ומתגוררות בגפן. "הזדקנות במקום" (Aging in Place) מוגדרת בספרות

המקצועית כרצון הזקן להמשיך לגור בביתו ולשמור על קשריו החברתיים. המחקרים הקודמים בנושא התמקדו בעיקר ביישובים עירוניים, המציעים שירותים מותאמים לזקן ותורמים לרווחתו. מחקרים אלו לא חקרו נושא זה ביישובים קהילתיים קטנים בגליל, המיועדים על פי רוב למשפחות צעירות עם ילדים וחסרים שירותים חיוניים לזקנים. תרומתו הייחודית של המחקר הנוכחי היא בחינת נושא ה"הזדקנות במקום" ביישובים בעלי אופי אידיאולוגי קהילתי. המחקר הזה בא להרחיב ולהעשיר את הידע הקיים בתחום.

המחקר מדגים את תפיסת המשמעות החברתית בזקנה בקרב קבוצת מיעוט הנמצאת בשוליים של מבנה חברתי בתהליך שינוי. מהראיונות עולה שמקומן של נשים אלו בקהילה נדחק לשוליים, הן נמנעות ממעורבות קהילתית וחוו תחושת בדידות וחוסר שייכות לקהילה. למרות כל זאת, הן בוחרות ל"הזדקן במקום" עם בני גילן ביישוב בזכות היכרות ארוכת שנים. קשרים אלו נמצאו משמעותיים יותר עבורן מאשר קרבה למרכזי תרבות ומסחר.

3. הדס גבאי, המחלקה לתולדות ישראל ויהדות זמננו והמחלקה לאומנות יהודית, עבודת מ"א בהנחיית ד"ר מור פרסיאדו בנושא: **"לא ידעתי לצייר אלא מהטבע – יצירתה של אסתר לוריא"**.

המחקר עוסק בציירת אסתר לוריא (1913-1998). לוריא פעלה בארץ ישראל ובליטא בשלוש תקופות עיקריות: בארץ ישראל לפני השואה; בגטו קובנה ובמחנות בזמן השואה; ושוב בישראל לאחר חזרתה לארץ ועד פטירתה.

למרות שלוריא הייתה אמנית פורייה ומוערכת בזמנה שהשאירה מאחוריה קורפוס עשיר של יצירות, היא נדחקה לשולי ההיסטוריה האמנותית וכשהוזכרה, שמה נקשר עם אמנות שואה בלבד.

מחקר זה מבקש להחזיר את לוריא אל ההיסטוריה הכתובה של תולדות האמנות ומתמקד בסיפור חייה וביצירתה הכוללת הנבחנת מדיבט אמנותי והיסטורי: מה ציירה בכל תקופה,

מה היו נושאייה והטכניקה האמנותית שלה; האם וכיצד השתנתה היצירה לאורך השנים והתקופות; והאם נושאי יצירתה, הטכניקה והסגנון שלה לפני המלחמה השפיעו על יצירתה בשואה, והאם לאחר שיבתה ארצה, יצירותיה הושפעו מחוויותיה בשואה. המחקר העלה כי לאורך שלוש התקופות, לוריא נשארה נאמנה לסגנונה הריאליסטי, המתעד: בנופים, בדמויות ובאירועים היסטוריים. המחקר חושף כי לוריא הייתה למעשה אחת מהאמניות המתעדות הבולטות של ההיסטוריה היהודית במאה ה-20.

לוריא נולדה בלייפאייה לטביה, בשנת 1913 ובשנת 1924 עברה עם משפחתה לריגה, שם למדה אצל יצחק פרידלנדר ורומנס סוטה. לאחר סיום הגימנסיה, עברה לבלגיה ולמדה במקביל במכון לאמנויות דקורטיביות בבריסל ובאקדמיה המלכותית לאמנויות היפות באנטוורפן. בשנת 1934 עלתה לארץ ישראל והצטרפה למשפחתה שעלתה לארץ חודשים ספורים לפנייה. בארץ עיצבה תפאורות לתחפושות וכן ציירה מנופי הארץ ואירועים היסטוריים. בשנת 1938 זכתה בפרס דיזינגוף על ציורה התזמורת הארץ ישראלית. בשנת 1939 חזרה לוריא לבלגיה להשתלמות נוספת באקדמיה לאמנויות יפות באנטוורפן ובהמשך נסעה לבקר את אחותה שייטל בקובנה. ב-1941, בזמן שהותה בקובנה, נכבשה העיר על ידי השלטון הנאצי ולוריא נכנסה לגטו יחד עם שאר יהודי העיר. בגטו המשיכה לצייר ולתעד את חיי הגטו וכן את האסירים שהיו איתה. בשנת 1944, עם סגירת הגטו, הועברה למחנה שטוטהוף ובהמשך למחנה לייביץ'. גם בהם המשיכה לוריא לצייר את האסירים שהיו איתה. ב-1945 שוחררו אסירות המחנה ולוריא הועברה למחנה מעבר באיטליה, שם פגשה את מנחם שמי, אשר עזר לה לערוך תערוכות מציוריה בגטו ובמחנות וכן הוציא לאור את ספרה יהודיות בשעבוד. ביולי 1945 חזרה לוריא לישראל. בארץ, המשיכה לרשום את נופי הארץ ואת האירועים ההיסטוריים להם הייתה עדה וכן רשמה את בני משפחת וציורי פרחים. היא ביטאה את ההיסטוריה לאורך כל התקופות באמצעות רישום יישובי חומה ומגדל במאורעות תרצ"ו-תרצ"ט, כשהייתה אמנית בארץ-ישראל, דרך רישומיה בשואה ושוב בישראל לאחר השואה, כאשר רשמה אירועים חשובים בישראל כמו משפט אייכמן ושריפת האנייה "אלטלנה", בחירות לכנסת וירושלים המאוחדת. בשנת 1998 נפטרה.

4. שגית פסטמן, המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה,
דוקטורט בהנחיית ד"ר גלית אילון בנושא: **"עושות שוק:
מגדר ומסחר פיננסי פופולארי בישראל"**.

בעשורים האחרונים גובר העניין הציבורי בעולם הפיננסי,
ואנו עדים להשתרשות שוקי ההון בחיי היום יום גם
בישראל. מכיוון שכך מחקרי "עושות שוק: מגדר ומסחר
פיננסי פופולארי בישראל" מתמקד במסחר הפיננסי
העצמאי (להבדיל מזה המוסדי) כזירה של פעילות
פיננסית עבור הציבור הרחב – נשים וגברים כאחד. עד כה, הרוב המכריע של המחקרים –
הן אלה שנערכו מחוץ לישראל והן אלה המקומיים – הבהירו כי שוקי ההון אינם
ניטראליים מבחינה מגדרית, ואף הצביעו על קיומן של תופעות כגון ייצוג סטריאוטיפי,
אפליה, הדרה של נשים, וכן האדרה של תכונות גבריות.
מחקרי מבקש להדגים לראשונה תופעות ותהליכי מגדור במרחב הפופולארי של שוק ההון
בארץ, ובמסגרתו ייבחנו הנחות המוצא, הפרקטיקות והחוויית המגדריות, כמו גם יחסי
הכוח המגדריים המעוצבים ומשועתקים דרכם, והמנגנונים השיחניים המעצבים אותם.
בין היתר, המחקר מבקש לתרום למחקר העוסק בשיח ובתרבות הניאו-ליברלית, ובפרט
לחקר הבניית הסובייקט הנשי הניאו-ליברלי. כמו כן המחקר מבקש להרחיב את הידע
הקיים אודות השפעת צריכת השיח הניאו-ליברלי על נשים בישראל וכינון סובייקטיביות
פיננסית נשית ברמה המקומית. בכך הוא מבקש להרחיב את היריעה של מחקרים
פמיניסטיים שעסקו בניאו-ליברליזציה בארץ והתמקדו עד כה בתהליכי המגדור המאפיינים
מרחבים כלכליים לא-פיננסיים.

5. רינה סטריק, המחלקת לתולדות ישראל ויהדות זמננו, דוקטורט בהנחיית פרופ' אהרון גימאני ופרופ' רחל שרעבי בנושא: **"מקומן של הנשים היהודיות במשפחה ובקהילה בתימן והשפעתן כסוכנות שינוי בעת החדשה"**.

המשפחות בתימן היו בעלות מבנה פטריארכלי אשר בו פעלו הגברים במרחב הציבורי ואילו הנשים התנהלו במרחב הפרטי. המסורת היהודית השמרנית הציבה נורמות חברתיות ומשפחתיות שיצרו אבחנה ברורה בין מותר ואסור. מנהיגי הקהילה וחבריה דאגו להוקיע התנהגות שחרגה מהנורמה המקובלת על מנת למנוע השפעה שלילית. ביטויים של יוזמה, עצמאות ואף מרדנות מצד נשים היו מעטים. מעמדם של היהודים בתימן נגזר מההלכה המוסלמית, השריעה, לפיה הוגדרו כד'מים, בני חסות. היהודים יכלו לנהל באופן חופשי את חיי הדת שלהם וזכו להגנה מצד המדינה על חייהם ורכושם, זאת בתמורה להכרתם בעליונות הדתית, החברתית והפוליטית של המוסלמים. היהודים התחייבו בתשלום מס הג'יזיה וציות לתקנות שאופיינו בחלקן בהפלייתם לרעה. ההקפדה על אכיפת החוקים לא הייתה תמיד מלאה, בעיקר בכפרים, בהם שררו יחסי אמון וקירבה עקב ניהול אורח חיים דומה. המחקר בוחן את יכולתן של הנשים לפעול כסוכנות שינוי בקהילה. הדיון כולל השוואה בין נשים יהודיות ומוסלמיות, כפריות לעומת עירוניות, ממעמד סוציאקונומי שונה, בכל רחבי תימן.

יש ערך מוסף למחקר על נשים המבוצע על ידי אישה. החוקרת יכולה לקלוט מסרים גלויים וסמויים. קשה להסיק על החברה בכללה כאשר המידע נשאב בעיקר מהגברים וקולן של הנשים כמעט שאינו נשמע. האישה יכולה, בעקיפין, לצבור כוח ולהפוך לגורם מתווך עם הסביבה הרחבה יותר. שינוי חברתי, שיכול להוביל להעצמת הנשים, נתפס כגורם מאיים, העלול לערער על סמכותם ועליונותם של הגברים.

המחקר מתבסס על מקורות ראשוניים ומשניים כמו ספרות שו"ת, תעודות, מכתבים, כתובות וביוגרפיות, יצירות נשים בתחומי השירה, הריקוד והקינה, ראיונות אישיים עם

נשים החיות כיום בארץ, שחוו פרק חיים משמעותי בתימן שכלל נישואין, לידה וניהול חיי משפחה.

6. רחל לוי-הרץ, התכנית ללימודי מגדר, דוקטורט בהנחיית ד"ר מירי רוזמרין בנושא: **"פרקטיקת החיזור תקיפה – סובייקטיביות ופועלות של נערות ונשים צעירות במרחב של פגיעות מינית"**.

הפרקטיקה "תקיפה" כוללת מגע יזום של נערים בגופן של נערות, פעמים רבות באופן אנונימי, לשם יצירת אינטראקציה מינית. לפרקטיקה זו כללי התנהגות ופרפורמנס חברתיים ברורים ומקובלים. המחקר שם

לעצמו כמטרה לנתח את המשמעויות של הפרקטיקה לשם הבנת התנהגויות חיזור עכשוויות ומיניות של נערות. בנוסף, המחקר יבחן את השימוש הלשוני בפועל "לתקוף", בו משתמשים בני ובנות נוער כדי לתאר את הפרקטיקה. חידושו של המחקר הנו בהרחבת הבנתנו התנהגויות חיזור עכשוויות במרחבים אשר הגישה אליהם הנה מוגבלת בדרך כלל. בנוסף, החידוש התיאורטי של המחקר הנו בהבנת הקשרים בין פועלות מינית וסובייקטיביות מינית במרחבים בהם מתקיימים תנאים של פגיעות.

הנחות הבסיס של המחקר הן שהפרקטיקה מתקיימת ביחס לשני שיחים משמעותיים: שיח ניאו ליברלי ושיח פוסט פמיניסטי של העצמה מינית. שיחים אלה מעצבים מיקומי סובייקט המייצרים תפיסה של אוטונומיה ובחירה, אך מתקיימים במרחבים של פגיעות מינית. המחקר יבחן כיצד מתעצבות פועלות וסובייקטיביות ביחס לפרקטיקה "תקיפה". כמו כן, המחקר יבחן לאילו מבנים דיסקורסיביים הפרקטיקה מצייתת ואילו ממדים של פגיעות מייצרים מבנים אלה.

המחקר הנו איכותני-פמיניסטי ומתבסס על שתי נקודות מוצא אפיסטמיות: ראשית, שידע הנו ממקם ושנית, שידע מושתת על קונסטלציות של שיח ומעשה. במסגרת מחקר סוציולוגי-אתנוגרפי, איסוף הנתונים יתבצע באמצעות כ-40 ראיונות עומק חצי מובנים עם נשים צעירות בגילאי 18-22 ובאמצעות תצפיות שיערכו במסיבות. הנתונים ינותחו

באמצעות ניתוח תוכן פרשני ובאמצעות ניתוח שיח ביקורתי-פמיניסטי של המרחב התודעתי שיתואר בראיונות ושל המרחב הפיזי שיתואר בתצפיות.

7. רחל חביב, המחלקה לפסיכולוגיה חברתית, דוקטורט בהנחיית פרופ' מני קוזלובסקי בנושא: **"בחינת הבדלים בתפיסת משוב מהסביבה, בהתאם להזדהות המגדרית, המשפיעים על התנהגות קידום עצמית בעולם העבודה"**.

התנהגות קידום קריירה אישית מתייחסת להתנהגות פעילה של העובד לשם השגת קידום בשכר או דרגה, במדדי יוזמה וגובה הדרישה המוצגת. התנהגות זו נמצאה

כמשפיעה ישירות על הצלחת קריירה. קבלת משוב בארגונים מעצבת התנהגות עובדים בהקשרים רבים, ביניהם תחושת מסוגלות ותחושת זכאות, אשר נמצאו קשורות בהתנהגות קידום אישית. מחקר זה יבחן את תפקידו של תהליך המשוב בהשפעתו על התנהגות קידום אישית של העובד דרך האופן בו נתפס המשוב, ואת האפשרות למיתון הקשר בהתאם להזדהות המגדרית. המחקר יציג מודל מיתון תיווך אשר יבחן את האפשרות כי האופן בו נתפס המשוב מתווך את הקשר בין תוכן המשוב לבין התנהגות קידום אישית. בנוסף תיבחן האפשרות כי ההזדהות המגדרית תשפיע על האופן בו נתפס המשוב ותמתן קשר זה. המחקר יבחן לראשונה באופן ישיר במחקר ניסויי את תפקיד קבלת הערכה מהסביבה בעיצוב התנהגות קידום קריירה אישית, וישם דגש על האופן בו נתפס המשוב כמשתנה המתווך התנהגות זו. בנוסף, יציע מחקר זה את האופן בו מעובד המשוב, כהסבר נוסף להבדלים הקיימים בין נשים לגברים בהתנהגויות קידום קריירה. הבדלים אלו נמצאו כאחד הגורמים לפערים בשכר ובדרגה בין המינים. השערות המחקר ייבחנו בשתי שיטות מחקריות שונות. השיטה הראשונה תשתמש בשיטת תסריט (scenario). המחקר ידמה קבלת משוב הערכה הניתן לעובד על ביצועיו, ויבחן את האופן בו נתפס המשוב (מידת החיוביות ומידת הקבלה), ואת ההבדלים בסבירות להתנהגות הקידום האישי בעקבותיו באמצעות דיווחי נבדקים. בניסוי נוסף, יתופעל משוב הערכה על ביצוע משימה בקבוצת

נבדקים ולאחריו יבדקו הבדלים בהתנהגויות קידום אישי בהתאם לסוג המשוב ולאופן תפיסתו.

8. רוני אייל-לובלינג, המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, דוקטורט בהנחיית פרופ' אורלי בנימין בנושא: **"תרומתם של יחסי אם-בת להתנסויותיהן התעסוקתיות של נשים צעירות בשוליות בדרום"**. הספרות הסוציולוגית העוסקת בתקופת הבגרות הצעירה (young adulthood) מעלה כי שינויים שחלו בעשורים האחרונים במאפייניו של שוק העבודה במדינות המערב ובעיקר השפעתה הנרחבת של הגלובליזציה והמדיניות הכלכלית הנאו-ליברלית, הובילו לשינויים מרחיקי לכת

בהתנסויותיהם התעסוקתיות של צעירות וצעירים ובמסלולי המעבר שלהם מנערות לבגרות. "שוק העבודה החדש" אמנם הצמיח סוגים חדשים של משרות איכותיות אך יחד עם זאת, הוביל להיווצרות סוגים חדשים של תעסוקה פוגענית, אותה מאיישות אוכלוסיות בשולי החברה ובכלל זה נשים צעירות ממיקומים מעמדיים, אתניים וגיאוגרפיים שוליים. למרות העושר התיאורטי הקיים אודות חוויותיהן התעסוקתיות של נשים המצויות בהצטלבות שבין מיקומים חברתיים שוליים, ועל אף ששיח לימודי הנערות (girlhood studies) עסק בקשר שבין יחסי אם-בת לבין הצלחה בלימודים ושאיפות לעתיד של נערות (עד גיל 18), המחקר טרם בחן את תרומתם של יחסי אם-בת להתנסויותיהן התעסוקתיות בפועל של נשים צעירות (מעל גיל 18), המשתייכות לקבוצות בשולי החברה הישראלית. לכן, נמנעה עד כה בחינה תיאורטית של הפוטנציאל הגלום בהם להבנת המצבים בהם הקשר בין אם לבת עלול להחריף את הפוגענות בשוק העבודה לעומת מצבים אחרים בהם הוא עשוי להיות חלק מרשת חברתית תומכת בתהליכי ההשתלבות בתוכו. על רקע זה, המחקר המוצע עוסק בחוויותיהן התעסוקתיות של נשים צעירות (18-28) המשתייכות לקבוצות בשולי החברה הישראלית ובוחן כיצד יחסיהן עם אימהותיהן מתרגמים להתנסויות תעסוקתיות ולמפגש שלהן עם שוק העבודה. מטרת המחקר היא להבין כיצד יחסים בין אם לבת המתקיימים בתוך מרחב של שוליות מגדרית, מעמדית, אתנית, גיאוגרפית וגילאית באים לידי ביטוי בחיי העבודה של הבת – האישה הצעירה.

המחקר יאמץ מתודולוגית מחקר איכותנית פמיניסטית במסגרתה יתקיימו ראיונות עומק חצי מובנים עם 20 צמדי אם-בת (40 משתתפות). המחקר יתרום לדיון אודות נשים צעירות מקבוצות בשולי החברה בשוק העבודה אשר נמצא בחיתוליו ויתרום לשיח על תרומתן של אימהות מקבוצות בשוליים להתפתחותן התעסוקתית של בנותיהן – הנשים הצעירות.

9. אילנה קוורטין, התכנית ללימודי למגדר, דוקטורט בהנחיית ד"ר רונית עיר-שי וד"ר אורית קמיר בנושא: **"כליאה של הדרת כבוד: שתלטנות קיצונית כלפי נשים נשואות בישראל"**.

עבודה זו עוסקת בתופעה מגדרית של זוגיות פוגענית שאינה כוללת יסוד של אלימות פיזית ובוחרת אותה בעדשה חדשה, המשלבת בין ארבע דיסציפלינות שונות – מגדר ואלימות כלפי נשים במשפחה; משפט ויחסה של המדינה לנשים בתוך מערכות נישואין; תיאוריית הכבוד; ותחום ניהול ויישוב הסכסוכים. מטרת המחקר הייתה לשיים, למסגר ולהגדיר את התופעה על מכלול רכיביה, לזהותם ולהגדירם. כמו כן, לברר מה הם מאפייני התופעה, היכן וכלפי מי היא מתרחשת וכיצד ניתן למקמה בשיח האקדמי, האקטיביסטי, והפמיניסטי-משפטי, ולבסוף – להציע כיוון להסדר משפטי המתייחס אל התופעה בכללותה.

במסגרת המחקר שנערך במתודולוגיה איכותנית פמיניסטית, בוצעו ראיונות עם נשים יהודיות ישראליות נשואות בראיונות עומק חצי מובנים. בין המראיינות נכללו נשים צעירות, מבוגרות, אימהות לילדים, נשים שמתגוררות בעיר או בכפר, בצפון, בדרום ובמרכז הארץ. מן הראיונות שתומללו מוצו תמות בהליך שמוכר כתיאוריה מעוגנת בשדה התופעה שנחשפה, אשר מוצע לכנותה "כליאה של הדרת-כבוד", התבררה כחוצת מאפיינים דמוגרפיים וסוציולוגיים.

המונח "כליאה" מתייחס לכך שהנשים כפופות למסגרת של תפקידים מגדריים אשר כולאים אותן באופן שקוף ובלתי נראה. המונח "הדרת-כבוד", honor, לקוח מהטיפולוגיה שערכה אורית קמיר למושג הכבוד, ומציין את התשתית הערכית להתנהגויות ולפרקטיקות שמפעילים הבעלים כלפי נשים אלה.

ממצאי המחקר מזהים שישה תחומי חיים שבהם מתקיימת התופעה בחייהן של המרואיינות. שישה תחומים אלה זכו להתייחסות בסעיף ההגדרות בהצעת החוק שנוסחה בעקבות ממצאי המחקר. "הצעת החוק למניעת שתלטנות קיצונית במסגרת משפחה" – שנוסחה במסגרת המחקר הנוכחי והכוללת את ההגדרות דלעיל – קובעת כי הצטברות מופעים חוזרים של ההתנהגויות המנויות בחוק, לאורך זמן ובאינטנסיביות גבוהה, מזכה בסעד מסוג פיצוי ללא הוכחת נזק ובצו הגנה. לצד הצעת החוק, מציע מחקר זה מודל תיאורטי סכמטי להתבוננות בתופעה המכונה במחקר הנוכחי 'כליאה של הדרת-כבוד' ולהערכת חומרתה. בהשראת המודל של אזור (1978) לניתוח קונפליקטים חברתיים מתמשכים, ובהתבסס על תיאוריית הכבוד (קמיר, 2004), מציג מחקר זה מודל של התופעה ועוצמתה על ציר הזמן ומשרטט אותו.

10. יצחק מלכה, המחלקה לתולדות ישראל ויהדות זמננו, דוקטורט בהנחיית פרופ' דוד מלכיאל בנושא: **"משנתו המקראית-פילוסופית של רבי עובדיה ספורנו"**.

במסגרת ציור קלסטרוננו האינטלקטואלי של רבי עובדיה ספורנו (1468–1550) ניתן להבחין ביחס מורכב כלפי מעמד האישה. ר' עובדיה ספורנו (להלן רע"ס) לא ראה קונפליקט בין ייעוד האישה כמשרתת את צורכי הבעל והבית לבין יכולתה

לפעול בחכמה וביעילות במרחב הציבורי. מצד אחד ניתן למצוא בהגותו תובנות כגון: אישה המסכימה להינשא נדרשת להיות נוחה לבעלה; האישה אינה רשאית לקרוא בשם ליילוד ללא הסכמת הבעל; החופש לפעול בפרהסיה מחייב את אישור הבעל; מבחינה קוגניטיבית שיקול דעתה של האישה פחותה משל הגבר – 'שכלה חלוש' מפני שהיא נתונה להשפעות זרות ביתר קלות; ובכלל האישה משלימה את בעלה בכך שהיא מספקת את צרכיו ופותרת אותו מהתעסקות בצורכי חייו.

מצד שני רע"ס ראה בתמר כלת יהודה ארכיטיפ לדמות האישה. הוא בחר להדגיש את חוזקה של תמר ולהאדיר את הדומיננטיות שלה. לדבריו תמר פועלת בשום שכל, בקור רוח ובטקטיקה שמונעת ממקורות של קדושה. כשמנגד יהודה מוצג כחלש, כזה שמאזים

מהיופי הנשי וכמי שפועל מכוח התאווה. רע"ס העמיד את יהודה בצילה של תמר ומדבריו נראה ש"צדקה ממני" פירושו שדרכה של תמר צודקת מדרכו של יהודה. רע"ס ביטא יחס מורכב למעמד האישה ושיקף במידה לא מועטה את מערכת היחסים האישית שלו עם שתי נשותיו כפי שעולה מהצוואה שהשאיר.

11. תהילה פרל, המחלקה לתולדות ישראל ויהדות זמננו, דוקטורט בהנחיית פרופ' אדם פרזיגר וד"ר רבקה נריה בן שחר בנושא: **"אתגרי השילוב וההכלה - תפיסות של מנהלי ומנהלות מוסדות חינוך חרדים"**.

מטרת מחקר זה היא הבנת תהליכי שילוב והכלה של תלמידים בעלי צרכים מיוחדים במוסדות חינוך חרדיים, כחלק מתהליכי השילוב וההכלה במוסדות חינוך בישראל. מתוך הבנת מקומם המרכזי בהובלת שינוי, העבודה מתמקדת בתפיסותיהם של מנהלי ומנהלות מוסדות חינוך חרדיים הפועלים בתוך סביבה דתית שמרנית בעלת מאפיינים ייחודיים. המחקר מנתח את הקונפליקטים והמורכבויות העולים מתוך מציאות ייחודית זו ומאפיין את תפיסות המנהלים המתמודדים עימם. בנוסף מציע המחקר לראות בתהליכי הטמעת השילוב וההכלה במוסדות החינוך מקרה מבחן, המאפשר תובנות נוספות על התפתחות וחדשנות בחברה החרדית בשנים האחרונות. על מנת לאפשר המשגה רחבה של תהליכים המתרחשים בחברה החרדית, נבחרה אוכלוסיית מנהלים המאופיינת בהשתייכות לזרמים שונים, למגדר שונה (מנהלים ומנהלות) ולמוסדות חינוך במרכז ובפריפריה. המחקר נערך בהתאם לפרדיגמה האיכותנית, בגישה הקונסטרוקטיביסטית-פרשנית, המתמקדת בהבנת עולמם של האנשים ובקליטת חוויותיהם. גישה זו מאפשרת ללמוד על הנחקרים בסביבתם הטבעית ובתוך שגרת החיים הרגילה שלהם. לפיכך מתבצע איסוף הנתונים בשדה העבודה של המנהל, כלומר במוסד החינוכי. לצורך תיקוף הממצאים מתבצע איסוף הנתונים באמצעות מספר כלים: ראיונות חצי מובנים, צפיות, מסמכים מתעדים ויומן חוקר. הנתונים ינותחו על פי גישת "התאוריה המעוגנת בשדה" באמצעות קטגוריזציה של נתונים ומציאת תמות מרכזיות. גישה זו תאפשר גיבוש הסברים תיאורטיים לתופעות העולות מהנתונים.

12. שלומי שטרית, תלמיד המחלקה ללימודי א"י, דוקטורט בהנחיית ד"ר גד קרוייזר. הפרס ניתן על מאמר בנושא: **"שומרות על הגבול, פורצות מחסומים: שילוב נשים לוחמות במשמר הגבול 1995-1998"** שפורסם בכתב העת של אוניברסיטת חיל-הנחתים האמריקאי: *Marine Corps University Journal*. מחקר זה בוחן את תחילת שילובן של נשים בתפקידי לחימה במשמר הגבול הישראלי, בשנים 1995-1998. בתקופה זו ערך משמר הגבול ניסוי רחב היקף, במסגרתו

הוכשרו נשים למלא אותם התפקידים שביצעו לוחמים גברים ושובצו ביחידות המבצעיות של החיל. היה זה מהלך מהפכני, שכן עד אז נמנע מנשים ישראליות לשרת ביחידות לוחמות, במשטרה כמו בצבא ההגנה לישראל. הניסוי הצליח ובעקבותיו שולבו נשים באופן נרחב ביחידות החיל ובהמשך ביחידות לוחמות נוספות במשטרה ובצה"ל. כיום מהוות נשים כרבע מכלל הלוחמים במשמר הגבול והן ממלאות מגוון רחב של תפקידי לחימה ופיקוד בחיל. המאמר סוקר את שלוש השנים הראשונות לשילוב נשים ביחידות משמר הגבול, בהן הונח המסד לשילוב נשים בחיל. נבחנים בו הרקע ההיסטורי שקדם לתחילת הניסוי, לצד השיקולים שהביאו להחלטה לפתוח בו. בהמשך מפורט מהלך הניסוי, מבחירת המועמדות הראשונות ועד לשירותן בפלוגות השונות יחד עם האתגרים עמם התמודדו השוטרות הצעירות, ההתנגדויות שעורר המהלך והמענה שניתן להן.

חלוקת המלגות והפרסים נערכה בטקס מרגש שהתקיים בי"ד סיוון תשע"ט (17.6.19)

בנוכחות הזוכים, בני משפחותיהם

ואורחים נוספים.

כנסים ופעילויות

במהלך שנת תשע"ט יזם, תמך והשתתף המרכז במספר כנסים ואירועים בשיתוף פעולה עם גופים אחרים באוניברסיטה ומחוצה לה:

1- כנס "נשים מספרות שואה" לזכר הגב' פניה גוטספלד הלר ולציון 80 שנה ל"ליל

הבדולח": הכנס נערך בשיתוף פעולה עם המכון לחקר השואה ע"ש ארנולד וליאונה פינקלר, הקתדרה לערכים, לסובלנות ולשלום ע"ש ד"ר יוסף בורג וקתדרת אונסקו. הכנס התקיים בד' בכסלו ה'תשע"ט, 12.11.18, באולם בק. ההרצאות בכנס עתידות לצאת לאור בגיליון מיוחד של כתב העת ילקוט מורשת (בעברית ובאנגלית) שיוקדש אף הוא לזכרה של גב' פניה גוטספלד הלר.

נשים מספרות שואה: כנס לציון 80 שנה ל"ליל הבדולח"
לזכר הגב' פניה גוטספלד הלר (14.10.1924 - 31.10.2017)
אוניברסיטת בר-אילן, יום שני 12.11.18 ד' בכסלו תשע"ט, אולם בק

הכנסת פתוחה	12:50 - 12:20
פתיחת הכנס, פרוף' נדב' באומל-שוורץ, ראש המכון לחקר השואה ע"ש ארנולד וליאונה פינקלר, אוניברסיטת בר-אילן	12:50
דבר בורה	13:20 - 13:00
פרופ' מרים פאוסט, קטור האוניברסיטה	13:00
פרופ' ירון הראל, דון הפקיסטה תדע והדחת	13:10
מושב ראשון	
ילד ד"ר ברוך פורמן, עוזת מחקר במכון לחקר השואה ע"ש ארנולד וליאונה פינקלר, אוניברסיטת בר-אילן	13:40 - 13:20
פרופ' נדב' באומל-שוורץ, למה בגלל לעסוק ב"נשים בשואה" כנשוא נפרד?	13:55 - 13:40
פרופ' אביבה חלמיש, האוניברסיטה הפתוחה, הכות הנשי בעלייה מברגמה בשנות ה-30	14:25 - 13:55
הסקה	14:25 - 14:35
מושב שני	
ילד פרוף' יעל שמש, ראש המרכז לחקר השואה ביהדות ע"ש פניה גוטספלד הלר, אוניברסיטת בר-אילן	15:05 - 14:35
הקצת הסרט מתחנות ההשמדה הנאצים	15:35 - 15:05
פרופ' דליה עופר, האוניברסיטה העברית תל אביב, כיצד נשים בגטאות נבחרות	16:20 - 15:35
הקצת קטעים מהסרט ארוכה היא הדרך	16:50 - 16:20
ד"ר חילי ששול, המרכז האקדמי הרצ, נשים בקרב שארית הפליטה	17:00 - 16:50
פרופ' נדב' באומל-שוורץ, דבר סיום	

blu.ac.il | info@barilana.org.il

2- על מה חושבות נשים מקראיות? אירוע מחווה לספריו של פרופ' חננאל מאק –

"ותאמר בלבה" ו"ותאמר גם היא בלבה". האירוע נערך בשיתוף פעולה עם

המחלקה לספרות עם ישראל,

המחלקה לתלמוד והמחלקה לתנ"ך.

בין המרצים בכנס הייתה גם ראש

המרכז, פרופ' יעל שמש. האירוע

התקיים בכ"ט בטבת ה'תשע"ט,

6.1.19, באולם בק.

התקלה: חנוכה חורף
החולצה: חנוכה חורף עם ישראל
החולצה: חנוכה חורף עם ישראל
החולצה: חנוכה חורף עם ישראל
החולצה: חנוכה חורף עם ישראל

**על מה חושבות נשים מקראיות?
מחווה לפרופ' חננאל מאק לרגל צאת ספריו**

יום ראשון, כ"ט בטבת תשע"ט (6.1.2019), בין השעות 11:45-14:00, אולם בק (בנין 410)

11:45 התכנסות, קפה ומאפה
12:00-14:00 מנחת: ד"ר רושיל רפאל-יונסה, רחל ספרות עם-ישראל
ברכות: פרופ' ירון הרצל, דן רפאל-יונסה, רחל ספרות עם-ישראל
פרופ' מיכאל אביעזר, רחל ספרות עם-ישראל
ד"ר אהרן עמית, רחל ספרות עם-ישראל
ד"ר רות עירי, רחל ספרות עם-ישראל
פרופ' יעל שמש, רחל ספרות עם-ישראל
ד"ר ורד טוהר, רחל ספרות עם-ישראל
ד"ר ארנון עצמון, רחל ספרות עם-ישראל
האגדה על מרים בעקבות דרכו של חננאל מאק
דבר תחילה: פרופ' חננאל מאק

biu.ac.il | info@barfan.org.il

3- השקת ספרה של פרופ' ג'ודי באומל-שוורץ, "קוראים לי פרידה סימה". הספר הוא חלק מפרויקט של המרכז הנקרא "קורות נשים מהגרות" והוא הראשון שראה אור במסגרתו. הספר יצא באנגלית בהוצאת Peter Lang בשנת 2017. כעת תורגם לעברית והושק באירוע מרגש אותו כיבדו בנוכחותם חוקרים רבים ממוסדות אקדמיים שונים בארץ.

הפקולטה למדעי היהדות
המרכז לחקר האישה ע"ש פניה גוטספילד והר
המכון לחקר השואה ע"ש ארנולד וליאונה פינקלר

מזמינים את הציבור לאירוע השקת ספרה של יהודית תידור באומל-שוורץ
קוראים לי פרידה סימה
עולם המהגרות בארה"ב בעיני נערה מבוקבכת

הוצאת דביר

שיתקים ביום שני ג' בניסן תשע"ט 8.4.19 בנין 410 (בניין הפקולטה למדעי היהדות), חדר 312

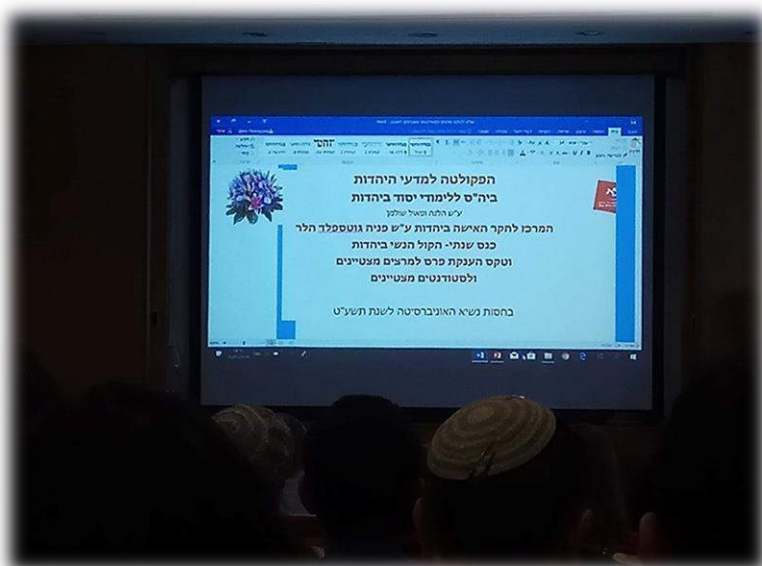
התכנסות וכיבוד	14:00-13:30
ברכות:	14:05-14:00
פרופ' ירון הראל, דיקאן הפקולטה למדעי היהדות	
פתיחת ההשקה:	14:10-14:05
פרופ' יעל שמש, ראש המרכז לחקר האישה ביהדות ע"ש פניה גוטספילד והר	
מהגרות, סבתות וכל מה שבניהן	15:30-14:10
מנחה:	
פרופ' אדם פרייגר, המחלקה לתולדות ישראל ויהדות זמננו ע"ש ישראל גוריון קושצקי	
ד"ר מירה קצבורג-יוננמן, האוניברסיטה הפתוחה, "דור המהגרות ממזרח אירופה בארה"ב"	
פרופ' אביבה חלמיש, האוניברסיטה הפתוחה, אנו באנו ארצה לבנות ולסבנות בה	
פרופ' דליה עפר, האוניברסיטה העברית, לשרוד בכרנסנססוריה כמשפחה	
דברי תגובה:	
פרופ' יהודית תידור באומל-שוורץ, מחברת הספר וראש המכון לחקר השואה ע"ש ארנולד וליאונה פינקלר	

blu.ac.il | info@barlan.org.il

4- כנס "הקול הנשי ביהדות": הכנס הינו הכנס השנתי של בית הספר ללימודי יסוד והוא נערך בשיתוף פעולה עם המרכז. בין המרצים בכנס הייתה גם ראש המרכז, פרופ' יעל שמש, שדיברה על אחריות הקורא, חווה והנחש לאור המחקר הפמיניסטי במקרא. הכנס התקיים בל' ניסן ה'תשע"ט, 5.5.19 באולם בק.

הפקולטה למדעי היהדות ב"ה"ס ללימודי יסוד ביהדות ע"ש פניה גוטסמלד הלר מחברים לדחויכם לכנס השנתי של בית הספר ללימודי יסוד ביהדות והמרכז לחקר האשה ביהדות ע"ש פניה גוטסמלד הלר בחסות לשכת הנשיא הקול הנשי ביהדות ביום ראשון, ל' בניסן תשע"ט, 5 במאי 2019, באולם בק (בניין 410), אוניברסיטת בר-אילן	
13:30	התכנסות וכבוד קל
15:30-14:00	מושב ראשון: הענקת פרסים למרצות מצטיינות ולסטודנטים מצטיינים י"ר: ד"ר דגנית בוגי-דודי, סגנית מנהלת לראש בית הספר ללימודי יסוד ביהדות. ברכות: פרופ' איל רגב, ראש בית הספר ללימודי יסוד ביהדות. פרופ' מרים פאוסט, רקטור. פרופ' ירון הראל, דיקן הפקולטה למדעי היהדות. הרצאות מפי התרבות המצטיינות: ד"ר שרה שוורץ: "אשה ששקלה" - דמותה של אביגיל. ד"ר אילית סגל: תפיסת מוסד הגישות - בין אשכנז לספרד. הענקת מלגות ולסטודנטים מצטיינים
16:00-15:30	הפקולטה וכבוד קל
17:30-16:00	מושב שני: המקרא, התלמוד והשקפותם בתרבות י"ר: ד"ר אילית סגל. פרופ' יעל שמש: חוה, הנחש ועוד - טעימות ממחקר פמיניסטי במקרא. ד"ר יעל ולפנדל: מה בין נר לניצח בתנאים של חכמי ארץ-ישראל? ד"ר דן יפה: הקול הנשי של האשה בחברת גברים - סיפורי נשים בתלמוד.
18:00-17:30	הפקולטה וכבוד קל
19:30-18:00	מושב שלישי: מורשת יהודית, כאן ועכשיו י"ר: פרופ' איל רגב. ד"ר חנה פנחס, חסן הרטמן: "הרי את מקדשת ל', מולדת, כדת משה וישראל" (שיר שטרן) מהי ציגנת פמיניסטית? ד"ר ציפי קויפמן: "קרבנה אל נפשי נאולה" - הבעש"ט ורשימת ימימה. ד"ר יסף פריאל: דמותה של רחל אמנו בזרם העברי.
03-5318361/671 yesod@blu.ac.il blu.ac.il	

5- כנס "בקש תורה": כנס בינלאומי בחקר המקרא ובפרשנותו, לכבוד פרופ' סימון עם הגיעו לגיל 90. הכנס הוא יוזמה של המחלקה לתנ"ך והוא נערך בשיתוף פעולה עם

המרכז לחקר האשה ביהדות, מרכז דהאן

והקתדרה לתנ"ך ע"ש הרב נורוק

בקש תורה:
כנס בין-לאומי
בחקר המקרא ובפרשנותו
לכבוד פרופ' אוריאל סימון
ט"ו בסיוון התשע"ט, 12-13 ביוני 2019
הכנס יתקיים באוניברסיטת בר-אילן

יום חמישי | י' בסיוון | 13.06.19 | אולם מינץ (בניין 404)

09:30-09:00 התכנסות וכיבוד קל
11:45-09:30 מושב ראשון: סיפור מקראי
י"ר: יונתן יעקב, אוניברסיטת בר-אילן
ברכות
אמנון אלבז, סגן ויקטור
מיכאל אביעזר, ראש המחלקה לתנ"ך
שפת אומית, מנהל מרכז דהאן
הרצאות
עמוס פריש, סימון של מילת דוד
יונתן גרוסמן, סימון המקראות משה בשר
משה גרישאל, נוספות של האשה הנכונה מתקופת סוף דוד המלך: הנושן ונוגלה בסיפור
אמנון שטיינר, הסיפור המקראי - בזה לראשון, פתחון של נוסח אלוהים מן הניסוחים - לשבת השני

12:00-11:45 הפסקה
13:30-12:00 מושב שני: נשים במקרא ופרשנות פמיניסטית למקרא
י"ר: שבע מרס, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
אד גרישטייט, פרשנות פמיניסטית למקרא - פשט או דרש?
יעל שמש, "אשה אדני אברהם": סיפורת של התרחקות-הנצלה אסור
עדי מילר, הקשקות בין נשים לאלוהים וייחודיות של סיפור חנו (שמ"א א)

14:30-13:30 הפסקה
16:00-14:30 מושב שלישי: פרשנות המקרא (א)
י"ר: דוד דלור, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
אריק חיי, ביקורת של ר' אליעזר אשכנזי על כיוונו של "תורה ודבר" של הרב רמב"ם
מישל לוי, Ramban's Literary Approach to the Poetic Efficacy of Biblical Metaphor and Simile
אליעזר שרעביט, פרשנות קראית במדעי תנ"ך

16:30-15:00 הפסקה
17:45-16:15 מושב רביעי: פרשנות המקרא (ב)
י"ר: שמואל רונן, אוניברסיטת בר-אילן
חנה אילן, חסידיים צופים בחזונו יעקב בברוך ר' אברהם בן רחמים לבראשית
תמימה דודיוביץ, דרכים של רש"י וראב"ע בפרשנותם למעלות וזו
אוריאל מנחם, ראב"ע של - אברהם אבן שושן במבט אשכנזי

18:30-17:45 מושב מסכם - מחווה לפרופ' סימון
י"ר: מיכאל אביעזר, ראש המחלקה לתנ"ך

בקש תורה:
כנס בין-לאומי
בחקר המקרא ובפרשנותו
לכבוד פרופ' אוריאל סימון
ט"ו בסיוון התשע"ט, 12-13 ביוני 2019
הכנס יתקיים באוניברסיטת בר-אילן

יום רביעי | ט' בסיוון | 12.06.19 | אולם פלדמן (בניין 301)

19:15-17:30 מושב פתיחה: סיפור מקראי
י"ר: שמעון אוחיון, מנהל מרכז דהאן
דברי פתיחה
ירון הראל, דקן הפקולטה למדעי היהדות
הרצאות
Karolien Vermeulen
Keeping the Story on Track: The Place of God in the Jonah Narrative
יאירה אמית
מקומו של ישמעאל במחזור סיפורי אברהם
איוב ג'ניד
האם מחקרו של קויפמן "תולדות האמונה הישראלית" הוא מפעל יהודי?

19:15 תכנית אמנותית

להקת מיתרי דוד
פיוטים ותפילות וקאליות
סוחבים שנאספו
תמנון תפוצות ישראל

מאחר שפרופ' סימון כתב לא

מעט מאמרים על נשות המקרא,

ובניהם מאמרים מכוננים

העוסקים במעמדה של האשה

במקרא, יזם המרכז לחקר האשה ביהדות מושב מיוחד שעסק בנשים במקרא ובפרשנות פמיניסטית למקרא. המרצים במושב זה היו פרופ' אד גרינשטיין, מהמחלקה לתנ"ך באוניברסיטת בר-אילן, שהרצה על "פרשנות פמיניסטית למקרא – פשט או דרש?"; פרופ' יעל שמש, מהמחלקה לתנ"ך באוניברסיטת בר-אילן וראש המרכז לחקר האשה ביהדות, שהרצתה על "סיפורה של השליחה-המושיעה אסתר"; וד"ר עדי מרילי, ראשת החוג למקרא במכללת דוד ילין, שהרצתה על "התקשורת בין נשים לאלוהות וייחודיותו של סיפור חנה (שמ"א א)". כיו"ר המושב שימשה פרופ' טובה פורטי, מהמחלקה למקרא, ארכיאולוגיה והמזרח הקדום מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

הכנס התקיים בימים ט'-י' בסיוון תשע"ט, 12-13.6.19, באולם פלדמן ובאולם מינץ בהשתתפות קהל רב, ובהשתתפות פרופ' אוריאל סימון ובני משפחתו.

פרסומים

1- **נשים מספרות שואה:** עם מותה של הגב' פניה גוטספלד הלר ז"ל, מייסדת המרכז,

ולאחר התייעצות עם בני משפחת הלר, אישר המרכז מספר פרויקטים לזכרה של הגב' הלר. אחד מהם הוא הוצאת ספר לזכרה שיצא לאור בשיתוף המרכז לחקר האישה ביהדות והמכון לחקר השואה. הספר נקרא **נשים מספרות שואה** והוא ראה אור בהוצאת Peter Lang בברן. מדובר באסופת מאמרים בעריכת פרופ' ג'ודי באומל-שוורץ ופרופ' דליה עופר ובה מאמרים שנכתבו בידי שלושים חוקרות בולטות מהארץ ומהעולם שעסקו ועסקות בחקר האישה בשואה. בתה הצעירה של גב' גוטספלד הלר, ד"ר ז'קלין הלר-כהנא, תכתוב את ההקדמה לספר. התשתית לספר היא "קהילה אקדמית" בינלאומית בתחום השואה אותה יצרו פרופ' באומל-שוורץ ופרופ' עופר לצורך כתיבת הספר. הפרויקט נמצא כעת בעיצומו. מר איציק פס מרכז את הפרויקט מטעם המרכז לחקר האישה ביהדות.

2- כתב העת "**מסכת**": המרכז חזר לשתף פעולה עם כתב העת "מסכת", שמזה מספר

שנים יוצא במסגרת הפקולטה למדעי היהדות. "מסכת" הוא כתב עת ייחודי

ואיכותי העוסק

בהיבטים מגוונים של

נשים ביהדות. השנה

יצא כרך י"ד של

"מסכת" ועתידה

לצאת חוברת נוספת

לקראת סוף השנה.

3- **"מינקת רבקה"**: המרכז יזם תרגום והוצאה לאור של הספר "מינקת רבקה", הספר הראשון שנכתב בידי אישה יהודייה – רבקה בת מאיר טיקטינר. הספר הוא ספר מוסר המיועד לנשים, שיצא לאור במאה ה-16 ונכתב ביידיש. בשלב זה הספר נמצא בעיצומה של עבודת התרגום ויצא לאור בעז"ה תוך שנה. המרכז רואה בהוצאה לאור של ספר ייחודי זה פרויקט דגל שלו.

תמיכה בספרים

השנה תמך המרכז בהוצאת ספרה של ד"ר רונה טאוזינגר מהמחלקה לספרות עם-ישראל **"תמר אשת ער' – פואטיקה, מיסטיקה ופוליטיקה של תימה מקראית בספרות העברית"**.

הספר סוקר למעלה ממאה וחמישים גרסאות של הסיפור, ובהן גרסאות מן המקרא, המדרש, ספרות המוסר, הקבלה, החסידות והספרות העברית החדשה ועניינו המרכזי הוא דמותה של תמר המופיעה ספר בראשית ל"ח, אם מלכות דוד.

פיתוח תשתיות

בשנה זו, כחלק מתהליך "הנראות", פעלנו להקים אתר אינטרנט שיהווה "חלון ראווה" עבור המרכז. לאחר תהליכים ואישורים רבים וסיוע משמעותי המלווה ברצון טוב של צוות הנהלת הפקולטה ובמיוחד של העומדת בראשו, הגב' מיה יונת, הקמנו את אתר האינטרנט. באתר מוצגים פרטים אודות המרכז, פעילותו ומחקרים ופרסומים העוסקים בחקר האישה ביהדות. באתר הושקעו כסף וזמן רבים והוא נמצא כעת בשלב הפיתוח וההרצה שלו.

את האתר ניתן לראות בכתובת <https://jewish-faculty.biu.ac.il/node/1221>

במקביל לפיתוח האתר, הקמנו דף פייסבוק של המרכז המתעדכן בצורה שוטפת ובו עדכונים, הודעות, פרסומים, דברי תורה קצרים ועוד מפעילות המרכז. הדף נקרא "המרכז לחקר האישה ביהדות – אוניברסיטת בר-אילן" ואנו מזמינים את כל שוחרי המרכז ופעילותו לעקוב אחרינו ולהתעדכן בנעשה במרכז.

צוות אדמיניסטרטיבי

מר יצחק פס ממשיך את עבודתו המצוינת כרכז אקדמי ומנהלי של המרכז לחקר האישה ביהדות וכאחראי לוגיסטיקה. הוא אחראי על הניהול האדמיניסטרטיבי של המרכז, הקשר עם מוסדות האוניברסיטה וגורמי חוץ ועם קהל החוקרים והתלמידים הפונים למרכז. כמו כן, הוא משמש איש הקשר מטעם המרכז עם חברות מערכת כתב העת "מסכת". במסגרת תפקיד זה הוא אחראי על הניהול הטכני של הוצאת כתב העת הכולל

קשר עם הכותבים, פרסום, הפצה וקשר עם בית הדפוס. בנוסף, מר פס משמש רכז מערכת לספר אותו מוציא המרכז בשיתוף המכון לחקר השואה שנקרא "נשים מספרות שואה". הוא אחראי לקשר עם הכותבות, עם העורכות ועם בית ההוצאה לאור. כחלק מתפקידיו הוא מנהל את אתר האינטרנט של המכון, אחראי על הקשר עם אנשי המקצוע מהאוניברסיטה ומחוצה לה הקשורים לאתר, אחראי על התוכן ועל דף הפייסבוק של המרכז וכן על הוצאת הניוזלטר.

תכניות לשנת הלימודים תש"פ

1. כנס בינלאומי בנושא: *Depicting Violated Jewish Women During the Holocaust* בשיתוף המכון לחקר השואה, מרכז סאל ואן גלדר לחקר הוראת השואה, המחלקה לתולדות עם"י ויהדות זמננו ו "Remember the Women" Institute מניו-יורק. הכנס ייערך ב-7-8 בינואר 2020.
2. כנס ביוזמת המרכז לחקר האישה ביהדות בנושא "נשים במחתרת" בשיתוף מכון ז'בוטינסקי והמכון לחקר המחתרות.
3. כנס לציון 100 שנים למאבק הנשים להשגת שוויון זכויות בא"י. הכנס הוא יוזמה של המחלקה ללימודי א"י, והוא יערך בשיתוף פעולה עם המרכז לחקר האישה ביהדות ועם הפקולטה למשפטים ומרכז רקמן. פרופ' לילך רוזנברג-פרידמן, חברת הוועד המנהל של המרכז, היא בין מארגני הכנס. הכנס ייערך ב-11.12.19.
4. אירוע להוצאת החוברת הבאה של כתב העת "מסכת": המרכז משתף פעולה עם כתב העת "מסכת", שהוא כתב עת ייעודי לחקר הנשים ביהדות. עם הוצאתה לאור של החוברת הבאה של כתב העת "מסכת", נקיים אירוע השקה במטרה לקדם את כתב העת.
5. "מינקת רבקה": ערב השקה להוצאת הספר "מינקת רבקה" שהוא פרויקט דגל של המרכז.
6. "חיים מיוחדים מאוד": ערב השקה עם צאת הספר "חיים מיוחדים מאוד" מאת פרופ' ג'ודי באומל-שוורץ. הספר יצא באנגלית בשנת 2017 ומהדורה עברית שלו

אמורה לראות אור השנה. ספר זה הוא השני בסדרת הספרים "נשים מהגרות", פרויקט דגל של המרכז.

פרסים ומלגות

כמדי שנה מתוכננת חלוקת מלגות ופרסי הצטיינות לסטודנטים לתארים מתקדמים הכותבים מחקרים בנושאים הקשורים באישה ביהדות.

כמו כן, המרכז, בשיתוף הפקולטה למדעי היהדות, יוזם מתן מלגות לסטודנטים מצטיינים חדשים שירשמו לאחת ממחלקות הפקולטה לשנת הלימודים תש"פ ועבודת המחקר שלהם תעסוק בנושאים הקשורים בחקר האישה ביהדות.

הפקולטה למדעי היהדות

קול קורא

**מלגות לסטודנטים מצטיינים לתואר שני ושלישי
הכותבים עבודת מחקר
בנושאים הקשורים לחקר האישה ביהדות**

- לסטודנטים הנבחרים תוענק מלגת שכר לימוד שנתי על-סך 14,000 ₪ תתכן אפשרות לקבלת מלגה גם לשנה נוספת.
- המלגה מיועדת לנרשמים חדשים לשנת הלימודים תש"פ לאחת ממחלקות הפקולטה למדעי היהדות
לאתר הפקולטה: <http://jewish-faculty.biu.ac.il>
- המלגה תינתן בכפוף לראיון והמלצה
להגשת מועמדות יש לשלוח את הפרטים הבאים
לדוא"ל: fanya.g.center@gmail.com

קורות חיים
 ניליון ציונים
 נושא מחקר

לפרטים נוספים: איציק פס 054-4936484

biu.ac.il | info@barilan.org.il